

בשבילי הפרשה

ישיבת מיר ירושלים

גיליון שבועי לתלמידי, בוגרי וידידי ישיבת מיר

פרשת קרח, תשפ"ד

זמני כניסת השבת

Baltimore, MD - 8:18	Minneapolis, MN - 8:44
Brooklyn, NY - 8:11	Miami, FL - 7:58
Chicago, IL - 8:08	Monsey, NY - 8:13
Houston, Texas - 8:07	Montreal, Quebec - 8:27
Johannesburg, S. Africa - 5:10	Passaic, NJ - 8:13
Lakewood/Deal, NJ - 8:10	Toronto, Ontario - 8:43
London, UK - 9:03	Yerushalayim - 7:12
Los Angeles, CA - 7:49	Zurich, Switzerland - 9:06

בשבילי הלכה

ע"י הרב הגאון מאיר צבי שפיצר שליט"א
הערות בעניני הלכה. הלכה למעשה יש לשאול לרב

חוט של תכלת

משה אמר לקרח כי טלית שכולה תכלת חייב בתכלת. וע' תיב"ע שאמר לו דחייב בחוט א' של תכלת. ויש לבאר בזה שיטות הראשונים.

והנה במנחות דף מ"ב ע"א פשיטא להו דבעי ח' חוטינן, ודרשה לא מציינו אלא בדף ל"ט ע"ב גדיל שנים (והיינו שנים כפולים), וכיון דכתיב גדילים פירושו ארבעה.

ובעיקר מספר התכלת ולבן נחלקו בזה, כי רש"י ותוס' ריש הפרק שם ל"ח ע"א סברי ד' של תכלת וד' לבן, וברמב"ם פ"א מציצית כתב רק חוט א' של תכלת מתוך ח', ובראב"ד שם כתב ב' מתוך ח'.

(וברמב"ם שם כתב דכורך עם חוט א' של תכלת, ומקור הרמב"ם במנחות ל"ט ע"א בתכלת שכרך רובה, ומשמע דפשיטא לגמרא דהכריכה דוקא עם תכלת, ודלא כרש"י שפי' דתכלת לאו דוקא וקאי על עיקר הציצית).

ובתרגום יונתן הנ"ל ריש פ' קרח מפורש שאמר משה לקרח שהבגד שלו חייב בחוט א' של תכלת, וכדעת הרמב"ם.

ובסוף פ' שלח לך ברש"י בשם ר' משה הדרשן כתב תכלת כנגד הלילה של מכת בכורות שהיה חושך, ושמונה חוטים נגד ח' ימים של גאולה עד קריעת ים סוף ושירה, והקשו עליו מרש"י פ' בשלח שכ' דקריעת י"ס ביום ז', (ויש שכתבו דמ"מ חשיב ח' ימים שחושב יום ולילה ליום כמו קדשים, כי לפני מתן תורה היה הדין כמו בני נח).

ובמשך חכמה כתב דט"ס הוא ברש"י וצ"ל ז' חוטים נגד ז' ימים, כי ר"מ הדרשן ס"ל כהרמב"ם דרק חוט א' של תכלת ולכן פי' מתחילה טעם התכלת ואח"כ טעם ז' חוטינן של לבן.

וע' מג"א סי' י"א י"ג שהק' לפי העיטור דעושה ב' נקבים א"כ מה מק' הגמ' במנחות ל"ט ע"א דאין כאן אלא תכיפה אחת ואינו שעטנז, (ומקשה הגמ' אמאי בעי קרא להתיר כלאים בציצית בשעטנז והרי אין כאן אלא תכיפה אחת, ומזה הוכיח הגמ' דקשר עליון דאורייתא והקשר עושה איסור שעטנז), ולפי העיטור הרי יש כאן שתי תכיפות.

וע"ש בגליון החתם סופר על שו"ע שכתב כי ס"ל כהרמב"ם ואין כאן אלא א' של תכלת מתוך ח', והשאר של לבן אינם של צמר, וא"כ אין כאן אלא תכיפה אחת של צמר. (ולכא' כוונתו דאפשר לעשות חוט אחד ארוך, וחלקו צמר וחלקו פשתים, ומחובר ביחד. שו"ר בשו"ת חתם סופר או"ח סי' א' שתי' כנ"ל ופי' דטווה חוט אחד משני חלקים. וע"ע מנחת יצחק ח"ב י"ט י"א).

ושים קטרת והולך מהרה אל העדה וכפר עליהם כי יצא הקצף מלפני ה' החל הגנף (יז, יא)

פירש"י: רז זה מסר לו מלאך המוות כשעלה לרקיע, שהקטרת עוצר המגפה. צ"ב: מה ראה מלאך המוות לגלות רז זה למשה, דבר שלכאורה סותר את עצם מהותו.

מרן ראש הישיבה שה"ת הגאון הרב חיים שמואלביץ זצלה"ה איתא בגמ' (שבת פח:): בשעה שעלה משה למרום לקבל את התורה אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבש"ע וכו' חמודה גנוזה וכו' אתה מבקש ליתנה לבשר ודם? וכו', אמר לו הקב"ה למשה החזר להן תשובה וכו', אמר לפניו ריבונו של עולם תורה שאתה נותן לי מה

כתיב בה 'אנכי ה' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים', אמר להן למצרים ירדתם? לפרעה השתעבדתם? וכו', מיד הודו לו להקב"ה, וכו' מיד כל אחד ואחד נעשה לו אוהב ומסר לו דבר וכו', אף מלאך המוות מסר לו דבר שנאמר ויתן את הקטורת ויכפר על העם וכו'.

הרי שבתחילה היה משה בסכנה שישרפוהו מלאכי השרת, אך ע"י שהתווכח איתם והכירו בצדקתו, נהפכו הם מאויבים לאוהבים, ואפילו מלאך המוות נתן לו מתנה את סוד הקטורת. זו מעלת השלום שהוא שורש הכל, שע"י השלום זכו לתורה, וע"י השלום אפילו מלאך המוות נהפך לאוהב.

נושא בעול עם חברו

מרן ראש הישיבה הגאון הרב אליעזר יהודה פינקל זצלה"ה היה מרבה לצום על צרותיהם של אחרים.

היו אנשים שביקשו ממרן רה"י זצ"ל להתפלל לישועתם, אך משנושעו לא באו להודיע לו על כך. מרן רה"י היה מעיר על כך: "למה לא סיפרתם לי? אני עדיין צם על הצרה הזו!"

הרה"ג רבי יואל שוורץ זצ"ל מביא בספרו "מריבץ תורה הגדול" דברים שכתבו בני המשפחה על מרן רה"י זצ"ל:

"בנקל היה אפשר לספק את כל צרכיו של ר' לייזר יודל, כי מעולם לא הצטרך לשום כלום, וזה בדיוק היה הקושי שבדבר. בימים בהם בא אוכל לפיו, סעד רק פעמיים ביום, אלא שפעמים רבות לא סעד כלל.

תלמיד כי יכנס אליו וסיפר לו על צר ומצוק שמצאוהו, מיד קיבל עליו תענית למחר לזכותו...

והרבנית, בתו, אשת מרן רה"י הגר"ח שמואלביץ, שהכינה והגישה לו את ארוחותיו, הייתה נכנסת בלב כבד: יאכל היום?! לא יאכל!?

ובאותן עיתים תכופות, בהן היה עליה להחזיר את המגש כלעומת שבא, הייתה אומרת ודמעות בעיניה: היינט עסט ער שוין נישט (תרגום: היום הוא כבר לא אוכל).

האב הגדול, שידע עד כמה כואבת בתו את תעניותיו, ניסה לפעמים להצניע את המגש שיד לא נגעה בו בכל מיני מקומות מסתור. אולם היא ידעה לחפש ...

בימים בהם לא התענה, לרווחתה של הרבנית, היה עליה להשגיח השגח היטב, שלא יכנסו לדבר עם אביה בלימוד במהלך הארוחה שכן ר' לייזר יודל לא היה אוכל בפני אדם"

דברי רבותינו

דברי ימינו

מחלוקת שהיא לשם שמים

"ויקח קרח בן יצהר בן קהת בן לוי" [במדבר טז א] "ויקח קרח – לקח את עצמו לצד אחד להיות נחלק מתוך העדה לעורר על הכהונה".

המחלוקת כ'אש' – בתכונות ובעונשין

מִן רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה שֶׁהִ"ת הַגָּאוֹן הַרְבַּן חִיִּים שְׁמוֹאֲלֵיִן זְצִלְלָה"ה, בִּיָּאֵר בְּאוֹפֵן נוֹרָא אֶת חוֹמֵר עֲנִין הַמַּחְלֻקָּת: הַמַּחְלֻקָּת הִיא אֵשׁ. מִיִּסוּדוֹת תְּכוֹנֹת הָאֵשׁ שֶׁמִּתְפַּשֵּׁט מֵהֵרָה עִם הַבְּעֵרָתָהּ, וְכֹל מִי שֶׁקֶרֶב אֵלֶיהָ, תִּיכַף נִפְגַּע בְּהַתְּפַשְׁטוֹתָהּ. כֵּן הִיא הַמַּחְלֻקָּת, 'מַחְלֻקָּת אִיז פִּיעֵר' – אֵשׁ! עִם יִצִּירָתָהּ מִתְּפַשֵּׁט הִיא לְכֹל עֵבֶר, וְ'קֶרֶב קֶרֶב קוֹדֵם', הַקֶּרֶבִּים אֵל הַמַּחְלֻקָּת כְּלִים רֵאשׁוֹנִים וְקֹל חוֹמֵר מִי שְׁנוֹגֵעַ בָּהּ.

תְּכוֹנֹת ה'אש' שֶׁמְצִינֵנוּ בְּמַחְלֻקָּתָהּ, הִיא אֵף בְּעוֹנֵשׁ עַל הַמַּחְלֻקָּת. חֲמוֹר עוֹנֵשׁ הַמַּחְלֻקָּת שֶׁחָל אֶפִּילוֹ עַל יוֹנְקֵי שְׂדֵיִם, וְכַשֵּׁם שֶׁהָאֵשׁ הַמִּתְּפַשֵּׁט מְכַלָּה אֶת הַכֹּל וְלֹא מְבַחֵנָה בֵּין גְּדוֹלִים לְקִטְנִים, בֵּין רֵאשׁוֹנִים לְשֵׁאִינִים רֵאשׁוֹנִים, כִּךָּ הִיא הַמַּחְלֻקָּת שֶׁהִכֵּל נִעֲנָשִׁים עֲלֶיהָ. חֲלוֹק עוֹנֵשׁ זֶה מִשָּׂאֵר דִּינֵי עוֹנֵשִׁין, חֵיּוֹב עוֹנֵשִׁין בִּיֵּדִי בִּי"ד הוּא מִבֵּן י"ג וְעַמְלָה וּבִיֵּדֵי שָׁמַיִם הוּא מִבֵּן כ' וְעַמְלָה, אֵךְ בְּמַחְלֻקָּת חֵל הָעוֹנֵשׁ עַל הַכֹּל, אֶפִּילוֹ עַל יוֹנְקֵי שְׂדֵיִם שֶׁזֶה עֵתָהּ בָּאוּ לְעוֹלָם. מִתְּבָאֵר בְּזֶה חוֹמֵר הַמַּחְלֻקָּת, הֵן בְּעֵנִין הַתְּפַשְׁטוֹתָהּ וְהַשְּׁפַעְתָּהּ עַל כֹּל מִה שֶׁסְּבִיב לָהּ, וְהֵן בְּבַחֲנֵת חוֹמֵר עוֹנֵשָׁהּ.

מְצִינֵנוּ עוֹד, שִׁשִּׁינָה הַקֶּב"ה מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית בְּפִתִּיחַת פִּי הָאֲדָמָה לְהַעֲנִישׁ שֶׁל קֶרַח וְעֵדְתוֹ. לֹא הִיָּה דִּי בְּדִרְכֵי הָעוֹנֵשִׁין הַרְגִּילִים עַל פִּי הַטֶּבַע שֶׁטֶבַע הַקֶּב"ה בְּרִיאָהּ, אֲלֵא יִצִּירָה מִיּוֹחֲדַת נִצְרָכָה לְחוֹמֵר עוֹנֵשִׁים שֶׁל אֱלוֹ. עַד כִּדִּי כִךָ גְּדוֹל חוֹמֵרָה!

'לשם שמים' – ו'שאינה לשם שמים'

שְׁתֵּי מַחְלֻקוֹת הֵם: הָאֶחָת, מַחְלֻקָּת רֵאוּיָה וְכַשֵּׁרָה שִׁישׁ לְהַתְּקֶרֶב אֵלֶיהָ וְלִדְבוֹק בָּהּ – מַחְלֻקָּת שֶׁהִיא לְשֵׁם שָׁמַיִם. וְהַשְּׁנִית, מַחְלֻקָּת שֵׁאִינָה לְשֵׁם שָׁמַיִם שִׁישׁ לְבִרוּחַ מִמְּנָה כְּבוֹרַח מִן הָאֵשׁ. מִכֵּךְ שֶׁהַסְּמִיכּוֹ חֲכָמִים שְׁנֵי מִיָּנִי מַחְלֻקוֹת אֱלוֹ נִמְצָא שֶׁכְּגוֹדֵל חוֹמֵרָתָהּ וְגוֹנוֹתָהּ שֶׁל מַחְלֻקָּת שֶׁלֹּא לְשֵׁם שָׁמַיִם, כִּךָּ גוֹדֵל מַעֲלָתָהּ שֶׁל מַחְלֻקָּת לְשֵׁם שָׁמַיִם.

"אִיזוֹ הִיא מַחְלֻקָּת שֶׁהִיא לְשֵׁם שָׁמַיִם, זֹו מַחְלֻקָּת הַלֵּל וְשִׁמְאִי, וְשֵׁאִינָה לְשֵׁם שָׁמַיִם זֹו מַחְלֻקָּת קֶרַח וְכֹל עֵדְתוֹ". מִלְּשׁוֹן הַמִּשְׁנָה מִתְּבָאֵרִים ב' יִסוּדוֹת בְּעֵנִין מַחְלֻקָּת קֶרַח וְעֵדְתוֹ, הַתְּנָא תוֹלָה אֶת חוֹמֵר מַחְלֻקָּת קוֹרַח וְעֵדְתוֹ בְּכִךָ שֶׁהִיא 'אִינָה לְשֵׁם שָׁמַיִם'. הִרִי שֵׁאִין חֲסֵרוֹן בְּעֵצִם מְצִיאוֹת הַמַּחְלֻקָּת, אֲלֵא חוֹמֵרָתָהּ וְגִרְעוּתָהּ הִיא בְּכִךָ שֶׁנִּעֲשֵׂתָהּ שֶׁלֹּא לְשֵׁם שָׁמַיִם. וְעוֹד, בְּמַחְלֻקָּת הַלֵּל וְשִׁמְאִי נִקֵּט הַתְּנָא "מַחְלֻקָּת הַלֵּל וְשִׁמְאִי", וְאִילוֹ בְּקֶרַח וְעֵדְתוֹ לֹא כֹתֵב 'מַחְלֻקָּת קֶרַח וְשִׁמְאִי' אֲלֵא הַזְּכִיר רַק אֶת קֶרַח וְעֵדְתוֹ, וְצ"ב לְמָה לֹא הַזְּכִיר אֶת מִשָּׁה שֶׁעָמַד נַחֲלָקוֹ?

בִּיָּאוֹר הַדְּבַר, כֹּאשֶׁר כֹּל צַד בְּמַחְלֻקָּת מַחְזִיק בְּדַעְתּוֹ וּבְצַדִּיקַת דְּבָרָיו לֹא כִּדִּי לְהַתְּנַצֵּחַ עִם חֲבֵרוֹ, אֲלֵא כְּמוֹ בְּמַחְלֻקָּת הַלֵּל וְשִׁמְאִי שֶׁהַעֲמִיד

כֹּל אֶחָד אֶת הַדִּין עַל פִּי דְרָכּוֹ בְּבִיאוֹר כּוֹוֹנֵת רִצּוֹן ה' יֵת, מַחְלֻקָּת זֹו הִיא לְשֵׁם שָׁמַיִם. לְכֵן נִקֵּט הַתְּנָא 'מַחְלֻקָּת הַלֵּל וְשִׁמְאִי' מִשּׁוֹם שֶׁכִּיּוֹן כֹּל אֶחָד דְּבָרָיו לְאִמִּיתָהּ שֶׁל תוֹרָה. אֲוֹלָם מַחְלֻקָּת קֶרַח וְעֵדְתוֹ הִיָּיתָה רַק לְתַכְלִית הַמַּחְלֻקָּת, כְּמִש"כ רש"י "לְהִיּוֹת נַחֲלָק וְלַעוֹרֵר עַל הַכְּהוֹנָה", לְעוֹרֵר וְלִרְיֵב כְּנֶגֶד מֹשֶׁה וְאֶהְרֹן וְלֹא עַל אִמִּיתָהּ שֶׁל תוֹרָה. בְּמַחְלֻקָּת זֹו נִקֵּט הַתְּנָא 'מַחְלֻקָּת קֶרַח וְכֹל עֵדְתוֹ' וְלֹא נִזְכַּר מֹשֶׁה בְּמַחְלֻקָּת זֹו כֹּלָל.

בְּמַחְלֻקָּת לְשֵׁם שָׁמַיִם - 'נַעֲשׂוֹ אוֹהֲבִים'

בְּקִדּוּשִׁין (ל:): "אִמֵּר רַבִּי חֵיָא בְּרַ אַבָּא אֶפִּילוֹ הָאֵב וּבְנוֹ, הַרְבַּ וְתַלְמִידוֹ, שְׁעוֹסְקִין בְּתוֹרָה בְּשַׁעַר אֶחָד נַעֲשִׂים אוֹיְבִים זֶה אֶת זֶה (וּפְרָש"י, מִתּוֹךְ שֶׁמִּקְשִׁים זֶה לְזֶה וְאִין זֶה מִקְבֵּל דְּבָרֵי זֶה) וְאִינָם זִזִּים מִשֵּׁם עַד שֶׁנַּעֲשִׂים אוֹהֲבִים זֶה אֶת זֶה, שְׁנֵאֵמַר אֶת זֶה בְּסוֹפָהּ, אֵל תִּקְרִי בְּסוֹפָהּ אֲלֵא בְּסוֹפָהּ". וּפְרָש"י 'הִכִּי דְרִישׁ לָהּ סִפְרַ מַלְחָמוֹת מַלְחָמָה שְׁעַל יְדֵי סִפְרַ אַהֲבָה יֵשׁ בְּסוֹפָהּ'. וְצ"ב מִה מִיּוֹחֵד בְּמַחְלֻקָּת 'שְׁעַל יְדֵי סִפְרַ' ש"אֲהֲבָה יֵשׁ בְּסוֹפָה"?

בִּיָּאוֹר הַדְּבַר, סוֹפָהּ שֶׁל הַמַּחְלֻקָּת מְגַלָּה עַל תְּחִילָתָהּ. יִסוּדָהּ שֶׁל מַחְלֻקָּת 'שְׁעַל יְדֵי סִפְרַ' הִיא שֶׁכֹּל אֶחָד אוֹחֵז בְּדַעְתּוֹ וּסְבֵרְתוֹ בְּמִידַת הָאֵמֶת כְּפִי דַעְתּוֹ, אִז הִרִי זֹו מַחְלֻקָּת לְשֵׁם שָׁמַיִם כְּמִש"נ. אֲכֹן, מַתְּחִילָה הִיוּ אוֹיְבִים כְּשֶׁכֹּל צַד הַחֲזִיק אִיתֵן בְּדַעְתּוֹ, וְע"י מַלְחָמָתָם וּבִירוֹר דַּעְתָּם זֶה עִם זֶה מַתְּגַלָּה הָאֵמֶת וְנַעֲשׂוֹ אוֹהֲבִים זֶה לְזֶה, שֶׁהִרִי לְכֹל תְּכִלִּית הַמַּלְחָמָה הִיָּיתָה לְגַלוֹת אֶת הָאֵמֶת.

וְיֹוֹתֵר מְצִינֵנוּ בְּגִמְרָא (ב"מ פד.) שֶׁכְּשֶׁנִּפְטַר רִישׁ לְקִישׁ הַצְּטַעַר רַבִּי יוֹחָנָן וְאֵמַר "כִּי הוּא אִמִּינָא מִלְּתָא, הוּוּ מִקְשִׁי לִי עֶשְׂרִין וָאַרְבַּע קוֹשִׁיָּיתָא, וּמִפְרָקִינָא לִיָּה עֶשְׂרִין וָאַרְבַּעַה פְּרוּקִי, וּמִמִּילָא רוּחָא שְׁמַעְתָּא". נִקֵּל לְשַׁעַר אֶת רִיבּוֹי הַמַּחְלֻקָּת וְה'סוֹפָה' שֶׁבְּמַלְחָמָתָהּ שֶׁל תוֹרָה בְּשַׁעַר שֶׁהִיא רַבִּי יוֹחָנָן שׁוֹנֵה וְרַשְׁב"ל מִקְשָׁה וְרַבִּי יוֹחָנָן מִתְּרַץ, וְכִךָ בְּכֹל שְׁמוּעָה וְשִׁמוּעָה.

אֲמָנָם, מַחְמַת רִיבּוֹי מוֹפְלָא זֶה שֶׁל 'רוּחָא שְׁמַעְתָּא' בְּמַחְלֻקָּת הַמְּרוּבוֹת שְׁבִינִיָּהֶם, נַעֲשׂוֹ אוֹהֲבִים זֶה לְזֶה, עַד שֶׁבְּפִטְרֵת רִישׁ לְקִישׁ נִצְטַעַר רַבִּי יוֹחָנָן טוֹבָא.

סוֹפָה לְהַתְּקִיִּים – וְעֵדִיין הִיא מַחְלֻקָּת

"מַחְלֻקָּת שֶׁהִיא לְשֵׁם שָׁמַיִם סוֹפָה לְהַתְּקִיִּים" – צ"ב עַל אִיזָה אוֹפֵן נֵאֵמַר 'סוֹפָה לְהַתְּקִיִּים'? מִדְּקוֹדֵק לְשׁוֹן מִתְּנִי' נִרְאָה דְקֵאִי עַל הַמַּחְלֻקָּת עֲצָמָה. מְבוֹאֵר דְּבַר נְפִלָא, שֶׁאֵף כְּשֶׁהַמַּחְלֻקָּת לֹא בָּאָה לְיַדִּי הַכְּרַע וְנִשְׂאָרוֹ הַחוֹלְקִים אַחוּזִים בְּשְׁתֵּי דַעוֹת, עַל הָא גּוֹפָא נֵאֵמַר 'סוֹפָה לְהַתְּקִיִּים'. וְלֹא זֹו בְּלִבָּד, אֲלֵא שֶׁאֵף עַל כִּךָ נֵאֵמַר 'עַד שֶׁנַּעֲשׂוֹ אוֹהֲבִים זֶה לְזֶה!' נַעֲשׂוֹ אוֹהֲבִים אֵע"פ שְׁב' דַּעוֹת בִּינִיָּהֶם, שֶׁהִרִי לֹא אֵמַרָה הַגַּמ' נַעֲשׂוֹ אוֹהֲבִים וְהַסְּכִימוֹ זֶה לְדַעַת זֶה'. הַמַּחְלֻקָּת נוֹתֵרָה בְּעִינָהּ, אֵךְ ע"י הַבִּירוֹר וּמַלְחָמָתָהּ שֶׁל תוֹרָה וְרִיבּוֹי 'רוּחָא דְּשְׁמַעְתָּא' מַחְמַת הַמַּחְלֻקָּת, נַעֲשׂוֹ אוֹהֲבִים זֶה לְזֶה, וְאֵלוֹ וְאֵלוֹ דְּבָרֵי אֱלוֹקִים חִיִּים. וְכֵן מוֹכַח בְּגַמ' (עִירוֹבִין יג:) 'וְכִי מֵאַחַר שֶׁאֵלוֹ וְאֵלוֹ

וכך מובא בירושלמי בשבת שבמחלוקת ב"ש וב"ה רצו לדקור זה לזה בחרב ונעשו אויבים כפשוטו, וממילא נתקיים בהם שאין זים משם עד שנעשו אוהבים זה לזה. אהבה זו הנולדת מתוך ה'איבה' הגדולה שבמלחמתה של תורה, אין גדולה הימנה. האהבה המיוחדת שרואים אצל בני התורה זה לזה, יסודה רק במחלוקת ובמלחמה, בכך שמתחילה נעשים 'אויבים זה לזה', מתוך דיבוק חברים ושייכות מופלאה זו נולדת האהבה העצומה.

'נעשים אויבים' - גילוי לחשיבות התורה בעינינו

מלבד ענין זה של 'נעשים אויבים' המביא לידי 'סופה להתקיים' יש בחינה נוספת. כאשר רואה אדם בדבר מסויים חשיבות רבה עד מאוד, מוכן הוא להתמסר ולהילחם בכל כוחותיו עד ששיגנו. ואילו כאשר אין הדבר כל כך נחשב אצלו, אז יעשה אותו במנוחה ובהתאמצות מועטת ולא יילחם ויאבק להשיגו. כך אצל לומדי התורה, כאשר גדול מאוד ערכה של כל קושיא, סתירה וספק, יילחם הוא בכל כוחו להשיג האמת והכל יהיו 'אויבים' בעיניו במלחמה זו, אז ודאי ישיג ויגיע אל התכלית הרצויה בהשגת התירוץ והכרעת הספק, וזהו 'סופה להתקיים'. משא"כ כשאין תכלית זו חשובה בעיניו כ"כ, הרי זה חסרון גדול בשאיפותיו להבנה ולתירוץ קושיותיו, וודאי שאין תורתו מתקיימת בידו. הזכרנו בשם א' האברכים שישב ליד חלון ביהמ"ד והרגיש כי 'גלים גלים' של קול תורה חולפים מעל ראשו. בלי הרעש החזק והוויכוחים העצומים שבמלחמתה של תורה וודאי שהלומדים לא יצליחו להגיע ולזכות במילוי משאלותיהם בלימוד התורה. רק אם הלימוד הוא בדרך של 'מחלוקת לשם שמים' אז 'סופה להתקיים'.

דברי אלקים חיים מפני מה זכו בית הלל לקבוע הלכה כמותן, מפני שנוחין ועלובין היו, ושונין דבריהן ודברי בית שמאי. ולא עוד אלא שמקדימין דברי בית שמאי לדבריהן'. מבואר, שאף בסופה של מחלוקת, עדיין היו 'דבריהן' ו'דברי בית שמאי', כלומר שנותרה המחלוקת בעינה. ועל מחלוקת זו נאמר שהיא 'לשם שמים'.

וממה ש'הקדימו דברי בית שמאי לדבריהם', למדנו שלא היתה מחלוקת זו כדי להתנצח עם הצד השני, אלא שתי דעות המכוונות לאמיתה של תורה. מחמת כן נהגו בית הלל כבוד בדברי בית שמאי והקדימום לדבריהם, לפי שהכירו באמיתת שתי הדעות ובכך שדוקא משום ריבוי הדעות שבמחלוקת 'סופה להתקיים'.

נמצינו למדים ג' כללים בענין המחלוקת: א. עיקר החיסרון במחלוקת הוא כשאינה לשם שמים, אך אין חסרון בעצם המחלוקת. ב. מחלוקת לשם שמים היא כאשר כל צד מבקש לכווין אל האמת ועל כן עומד בדעתו. ג. כאשר צד אחד כובש את כבוד דעתו ומקדים את דעת חברו לדעתו, זוכה ונקבעת הלכה כמותו.

'נעשו אויבים' - סוד קיום התורה

מפרשת מחלוקת קרח ועדתו למדנו סגולה עצומה מסגולות התורה. התנא מביטיח 'מחלוקת שהיא לשם שמים סופה להתקיים'. מכלל הן אתה שומע לאו, בית מדרש שאין בו מחלוקת, חסרה בו ההבטחה ש'סופה להתקיים'. זהו תנאי בקיום תורת ביהמ"ד, כדי שתורתו ותלמודו יתקיימו צריך לימוד זה להיות בדיבוק ופולפול חברים, עד שיהיו אויבים זה לזה. באופן זה של מלחמתה של תורה כשכל אחד עומד על דעתו וסברתו לאמיתה של תורה בריתחא דאורייתא, רק אז תהא רווחא דשמעתה ו'תורתם מתקיימת'.

זכורני שסיפר לי רה"י הגאון רבי אליעזר יהודה פינקל זצוק"ל, שכשהיה בחור צעיר בישיבת טעלז ולמד אצל הגאון רבי אליעזר גורדון זצוק"ל, א' מבני הישיבה בא להג"ר אליעזר אחרי השיעור להקשות קושיא, ומתוך המשא ומתן בריתחא דאורייתא היה הג"ר אליעזר תופס בחולצתו והולם ראשו בכותלי בית המדרש! 'נעשו אויבים זה לזה'...

בהיותי אברך מיד לאחר הנישואין זכיתי להיות בחבורה של אברכים צעירים אשר בס"ד ברבות השנים גדלו וזכו כולם להיות מרביצי תורה. בלימודינו בחבורה זו הייתה ריתחא דאורייתא מופלאה, והיו הלומדים כל כך 'אויבים זה לזה' עד שהיתה ההרגשה כי אם היה שם סכין היו באים לידי סכנה גדולה... זאת חובה לדעת, בלא ריתחא מובהקת של 'כל עצמותי תאמרנה', אין כל דרך להצליח בלימוד. לא יתכן שיישב אדם במנוחה ויצליח בתלמודו בלי שתבער בו קנאת סופרים ובלא שיהיה 'אויב' בדרך למודו. יתר על כן, כשאדם מפעיל את תנועותיו החיצוניות, בדיבור והתנענעות של התלהבות כדרך 'האויבים', החיצוניות משפיעה על הפנימיות ומביאה אותו לריתחא פנימית והשגה גבוהה בריתחא דאורייתא. אז זוכה הוא בסגולה מופלאה זו. ראש הישיבה הגאון רבי חיים זצ"ל היה עומד תמיד על הבימה ודופק וצועק מתוך ריתחא עצומה, כך השפיע ועורר על כל בני ביהמ"ד להיסחף ולידבק בריתחא של מלחמה זו.

This week's Bishvilei Haparsha is sponsored by:

Upscale Graphics LLC

נא להרבות בלימוד ובתפילה לזכותו ולרפואתו השלימה בתושחי" של

מורנו הגאון רבי אברהם צבי בן חנה מרים שמואלביץ

מראשי הישיבה

שזקוק לרחמי שמים מרובים

Below is an English adaptation of this weeks' Parsha Preview which can be heard live every Wednesday at 2:15 PM

An Open Ear to All Tefillos Harav Hagaon Shmuel Friedman shlita

After the machlokes that Korach and the 250 roshei sanhedra'os fomented against Moshe Rabbeinu, Korach and his followers went and offered ketores. Moshe, the Torah tells us, was very upset, and he begged Hashem not to accept their offering: וַיַּחַר לְמֹשֶׁה מְאֹד וַיֹּאמֶר אֶל ה' אֵל תִּפְּן: אֶל מִנְחֹתָם אַל מִנְחֹתָם. Rashi explains that Moshe was pleading with Hashem not to accept their ketores, or their share in the communal korban tamid. The Ramban adds that Moshe was asking Hashem not to accept their tefillos.

It is hard to understand why Moshe would be concerned that the Ribbono Shel Olam would heed the prayers of these resha'im and accept their offerings, when they had just mocked Moshe Rabbeinu and challenged the kehunah. Why should Moshe have had to beg Hashem not to listen to their tefillos?

The Ohr Hachaim explains that every person has some mitzvos and maasim tovim that serve as a zechus for him, and the Ribbono Shel Olam does not withhold reward from anyone for his good deeds, even if he is wicked, as the passuk says, קַל אַמּוֹנָה וְאִין עֵל. This, says the Ohr Hachaim, is why Moshe was worried that Hashem would accept the tefillos of Korach and his followers; perhaps they have some mitzvah or zechus for which they would merit to have their tefillos answered. Therefore, he davened that Hashem should not turn to their offering.

The Sefer Halkarim (Maamar 4 ch. 16), on the other hand, says that Hashem listens to a person's tefillos even if he does not have any special merits. He notes that even though most people believe that Hashem is the One Who controls everything, they do not believe that He can help them, because they feel that they are not worthy of having their tefillos accepted by Him. This, stresses the Ikarim, is a mistake, because Hashem's acceptance of our prayers is not a function of good deeds, as the passuk states (Daniel 9:18) לא על צדקותינו אנהנו מפילים תחנונינו לפניה כי על רחמיה, הרבים. That is why Hashem heeds the prayer of even a rasha, as was the case with the wicked King Menashe.

This idea, that tefillah alone has the power to earn Hashem's mercy, is also reflected in the Gemara's statement that when the Kohen Gadol would emerge from the Kodesh Hakodashim on Yom Kippur, he would recite a short prayer, in which he would daven for rain, and for national peace, and that Klal Yisrael should not be financially dependent on one another. He would then conclude by beseeching Hashem not to heed the prayers of the travelers. With this,

he was referring to a traveler who is unprepared for rain, and has no umbrella or boots, and is afraid to be stuck in a downpour, so he davens, "Please, Ribbono Shel Olam, hold off the rain for a couple of hours so I can get home."

At this highly auspicious moment, right after the Kohen Gadol exits the Kodesh Hakodashim, he has to daven that Hashem should not listen to the tefillah of such a person? Clearly, this individual is not the greatest tzaddik, as he is thinking only about himself, not about the public. Yet his tefillah seems to carry greater power than all the thousands upon thousands of tefillos of Klal Yisrael who are davening for rain!

No Merit, No Problem

In a similar vein, Chazal, in Makkos, teach that the mother of the Kohen Gadol would provide for the needs of a rotzei'ach b'shogeg in the ir miklat, because the halachah is that the rotzei'ach b'shogeg can leave the ir miklat only after the death of the Kohen Gadol, and the mother of the Kohen Gadol wanted to prevent him from davening that her son should die.

Now, we are talking about someone who murdered, albeit inadvertently, and might entertain thoughts of the Kohen Gadol dying so he can go free. How could the tefillah of such a person possibly affect the Kohen Gadol, Hashem's designated servant? True, the Gemara says that the Kohanim are held responsible for the murder, but even so, how could the tefillah of a rotzei'ach b'shogeg be powerful enough to cause the Kohen Gadol's death?

The answer lies in an insight of Rabbeinu Bachaye in Parshas Shemos, regarding the words וַיִּזְעַקוּ מִן הָעֶבְרָה מִן הָעֶבְרָה וַתַּעַל שְׁוַעֲתָם אֶל הָאֱלֹהִים מִן הָעֶבְרָה. He explains that although the Yidden were not worthy of redemption, because they cried out to Hashem in their distress, Hashem redeemed them. He adds that the phrase מִן הָעֶבְרָה is mentioned twice in this passuk to emphasize that when a person davens out of desperation and distress, his tefillah is the one most readily accepted by Hashem:

ש אין תפלתו של אדם שלמה כאותה שהוא מתפלל מתוך הצרה והדוחק, שהיא יותר מקובלת והיא העולה לפניו יתברך.

In Hashem's eyes, the most complete tefillah is one that a person davens from the depth of his heart due to a hardship he is experiencing. Even though Klal Yisrael were crying out to the Ribbono Shel Olam about their backbreaking labor,

Below is an English adaptation of this weeks' Parsha Preview which can be heard live every Wednesday at 2:15 PM

and not necessarily because they yearned for the geulah, just the fact that they were davening from the depth of their heart was reason enough for Hashem to listen to them.

Similarly, the Sforno wonders why the Torah recounts that Lavan blessed his daughters before they left to Eretz Yisrael. Why would the Torah attach significance to the berachah of a rasha? He answers that when a father blesses his children, he does so from the depth of his heart, and therefore, even if the father is a total rasha, the blessing will be fulfilled.

The same concept is reflected in Hashem's acceptance of Yishmael's prayer when he was ill and cast aside, as the passuk says, וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת קוֹל הַנֶּעֱר, Rashi comments that from here we learn that the prayer of the sick person himself is more powerful than the prayers of others on his behalf. The Gur Aryeh explains that when a person is in a tzarah and doesn't see a way out, and he davens to the Ribbono Shel Olam, his prayers comes from the depth of his heart, and such a tefillah is accepted.

This explains why Moshe was concerned that the tefillos of wicked people like Korach and his followers would be accepted. As the Sefer Halkarim teaches, Hashem listens to prayers not because the person is worthy, but because of His great mercy. And as the above mefarshim explain, when a person davens from the depth of his heart, that itself is a reason for the Ribbono Shel Olam to listen to his tefillah.

Top - Tier Tefillos

A bit later in the parshah, Hashem tells Moshe and Aharon, הַבְּדִלְוּ מִתּוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת וְאֶכְלֶה אֹתָם כְּרָגַע - "Separate yourselves from these people because I'm going to kill out all of Klal Yisrael in a plague." In response, Moshe and Aharon fell on their faces and pleaded, קָל אֶלְקֵי הַרְוּחַת לְכָל בֶּשֶׂר הָאִישׁ אֶחָד, וְיִחְסָא וְעַל כָּל הָעֵדָה תִּקְרָךְ.

קָל אֶלְקֵי הַרְוּחַת לְכָל בֶּשֶׂר? Rashi explains, simply, that it means that the Ribbono Shel Olam knows the thoughts of each individual, so He can identify who is truly guilty and punish accordingly. The Ohr Hachaim offers a different explanation, however. Moshe Rabbeinu, he says, was trying to appease the Ribbono Shel Olam and convince Him not to wipe out Klal Yisrael.

Now, there are three levels of praise that are pleasing to the Ribbono Shel Olam. The lowest level is the praise uttered by the malachim and Heavenly legions, the next level is the praise given to Him by the souls of tzaddikim who either have not yet been sent down to this world or have already completed their stint in this world and returned to the Olam Ha'Emes, and the highest level is the praise sung by the souls that are currently in this world, inside corporeal bodies that block them from recognizing Hashem - yet they overcome that barrier and exert themselves to love Him and praise

Him nonetheless. This, says the Ohr Hachaim, is the form of praise that Hashem desires the most.

This idea is reflected in the words קָל אֶלְקֵי הַרְוּחַת לְכָל בֶּשֶׂר. A human being, whose physicality prevents him from recognizing the Ribbono Shel Olam, and who nevertheless struggles to praise Him, is the one whose praise is the most precious to Him.

In davening that Hashem spare Klal Yisrael, Moshe Rabbeinu was arguing, "Ribbono Shel Olam, You want to wipe out these great people whose words of prayer are so meaningful to You?"

This beautiful insight of the Ohr Hachaim illuminates another facet of the power of every person's tefillah. No matter what situation a person is in and what his spiritual level is, the Ribbono Shel Olam wants to hear from him; He wants to hear his hallel v'hodaah and his prayers.

Right now, Klal Yisrael is in dire need of tefillos. Our situation today is reminiscent of Klal Yisrael standing before the Yam Suf, whose situation the Midrash metaphorically describes as similar to that of a pigeon who entered a crack in a rock only to encounter a venomous snake, while behind her hovered a predatory bird. Caught between the two predators, she cried out. The Midrash explains that when Klal Yisrael were caught between the Mitzriyim and the Yam Suf, Hashem applied to them the passuk, הִרְאִינוּ אֶת קוֹלְךָ מִרְאֵי הַשָּׁמַיִם אֶת קוֹלְךָ, reflecting His powerful desire to hear their voice in prayer. To the Ribbono Shel Olam, Klal Yisrael's outcry at this time was exceedingly beautiful.

We, too, are surrounded by enemies, with korbanos falling incessantly, and at the same time, efforts to stop our limud haTorah are gaining strength. We need every person's tefillah!

Pirkei d'Rabbi Eliezer teaches that the reason for the name Yishmael is: שַׁעֲתִיד הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לִשְׁמוֹעַ בְּאַנְקַת הָעַם מִמֶּה: שבני ישמעאל עושין להם באחרית הימים. There's going to come a time when the descendants of Yishmael will cause terrible tzaros for Klal Yisrael, and the way for Klal Yisrael to prevail is through their outcry to Hashem: yishma Keil. So crying out to Hashem is the order of the day.

A person shouldn't think, "Who am I? What are my tefillos worth?" As the Ohr Hachaim teaches, the tefillah of any person, in any situation, is valuable and potent. That is certainly the case if the tefillah comes from the depth of a person's heart, and if he puts some thought into the needs of the people he is davening for.

As Rabbeinu Bachaye concludes, the future redemption, too, depends on teshuvah and tefillah. May it happen speedily!